

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca.

Stoji za
celo leto 3 gid. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 80
(Posamezne štev.
15 kr.)

Naročnino
sprejema
uprava listu:
„Zaveza-Krško“
Oznaniła,
ikrat natisnena,
od vrste 15 kr.

Oznaniła in reklamacije
pošiljajo se
upravnistižu
v Maribor.

POPOTNIK.

Glasiło

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Odpriše reklamacije so
poštne prete.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
uredništvu
v Maribor.

Pismom, na kate-
re se želi odgovor,
naj se pridene
primerne poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.
Nefrankovana pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
cezo poslani knjige
se ne vračajo.

Čitanka — središče šolskemu pouku.

Spisal E. B.

Človek je jednota, celota, katere sicer različni deli raznovrstna opravila izvršujoč vendar le v najožji mejsebojni zvezi obstati in živeti zamorejo. Človekovo središče sta mila mu domovina in ljubljena družina, s katerima ga vežejo stotere vezi. Tudi v živalstvu in rastlinstvu vidimo združevanje v mejsebojno podporo in brambo.

Kakor toraj vsako bitje teži po nekem središču, po združitvi, ki mu daje trdno podporo, na katero se opira, tako je tudi vsakemu početju treba središča, katero ga združuje, oživlja, krepi. Zaradi tega vidimo, da v novejšem času zadruga in društva vedno večjo veljavo dobivajo, vedno bolj rastejo in se razširjajo.

Tudi šola je društvo, tudi njej je treba središča in še morebiti bolj, nego kakemu drugemu početju. Sicer je pravo središče vsaki dobri šoli učitelj, kateri se svojim obnašanjem, se svojo vnetostjo in živo besedo vzbuja in oživlja duh ter krepi in blaži srca malim svojim slušateljem.

A šolski pouk mora imeti še drugo središče, on se mora v nečem jediniti, se mora — koncentrovati; kajti koncentracija vzdržuje jedinstvo pouka, ona brani raztresenosti in jednoličnosti, zahteva da se pouk prijetno razvršča ter vzbuja pozornost učencev.

Vže § 62 šolskega in učnega reda od dne 20. avgusta 1870 l. pravi, da posamezni učni predmeti ne smejo nastopati brez mejsebojne zveze, temveč vsi učni predmeti naj se poučujejo v redni mejsebojni zvezi.

Kako pa se da ta mejsebojna zveza, ta koncentracija učnih predmetov najbolje doseči?

Najložje, ako postavimo čitanko se svojo tako raznovrstno vsebino v središče vsega pouka. Da pa zamoremo to uspešno storiti, moramo pred vsem čitanko sami dobro poznati. Lavrencij Kellner pravi: „Vsak učitelj si mora prizadevati, da spozna duh, v kojem je čitanka sestavljena. Niso redki tisti učitelji, koji čitanko le v šoli pogledajo, drugače pa se je nikdar ne dotaknejo. Učitelju mora biti čitanka knjiga, iz katere se tudi sam vedno uči.“ —

Ako smo se vsebine čitankine dobro priučili ter še vrh tega učno tvarino vselej dobro premislimo, t. j. se za vsako lekcijo vestno pripravljamo, nam ne bode težko pri obravnavi berilnih kosov vplesti množico predmetov, ne bode nam težko podrobni učni načrt na podlagi čitank sestaviti, in ne bode nam tudi težko pri berilih na take predmete ozirati se, kateri navidezno niso ž njimi v nikakej zvezi in tudi nasprotno.

Iz navedenega posnamemo tri točke, katere naj nam služijo za vodilo pri nadaljevanji tega predmeta.

- a) Učitelj naj si podrobne učne načrte kolikor se da sestavi na podlagi čitank;
- b) učitelj naj se pri obravnavi berilnih kosov ozira tudi na vse druge predmete;
- c) učitelj naj se pa tudi nasprotno pri takih predmetih ozira na berilne kose, kateri niso navidezno s čitanko v nikakej ožjej zvezi.

Potreba podrobnih učnih načrtov je tako jasna in očitna, da nam je dokazati ni treba. Za središče in podlago pa postavimo podrobnim učnim načrtom čitanke, kajti one obsegajo v svoji raznovrstnosti skoraj vse učne predmete.

Učne predmete pa delimo v pet skupin:

1. skupina obsega veronauk,
2. " " učni jezik,
3. " " računstvo in geometrijo,
4. " " realije,
5. " " pisanje, risanje, petje, telovadbo in ženska ročna dela.

Prva skupina navadno ne spada v področje učiteljevo, zategadelj si tudi učitelj podrobnega učnega načrta o tej skupini sestavljal ne bo. Kako pa se naj ta predmet s čitanko zveže, pokazati hočemo pozneje.

Druga skupina, ki obsega branje, slovnico, pravopis in spise, pa ima v čitankah najboljšo podlago. Branje si vže tako brez beril misliti ne moremo. Kaj pa slovnica?

Mar hočemo otroke s pustimi in suhoparnimi slovnimi pravili mučiti, ko nam vendar čitanke ponujajo toliko gradiva, da jim dejansko pokažemo krepost našega dragega materinskega jezika ter jih seznanimo z lepoto in milobo njegovo? V „Začetnici“ najdemo obilico kratkih stavkov, ki nam dajejo priliko, seznaniti otroke z začetnimi slovnimi pojmi, z golim stavkom in njegovimi deli. „Drugo berilo“ nam podaja daljše, razširjene stavke, a „Tretje“ in „Četrto berilo“ prav lepe zložene stavke, da še celo prave pravcate perijode. Zatoraj, slovnških pravil le toliko, kolikor jih je neobhodno potrebno, potem pa praktične vaje na podlagi berilnih spisov. Kehr pravi: „Izgledni stavki naj so priprava, berilni sestavki pa središče slovnškega pouka“. — Vendar pa ne gre, vsak spis porabiti za slovnške vaje; berilni kos, ki bolj na srce vpliva, naj se ne vporablja za nje, da se njegov vtis ne oslabi. Tudi se ne more preveliko slovnških vaj na enem in istem spisu poočitovati. To bodi skrb vestnemu učitelju, da si izbere in uredi spise tako, kakor se tem ali unim vajam bolje prilegajo, in načrt si je treba vsekako napraviti.

Tudi pravopisu daje čitanka najtrdnjšo podlago. „Piši besede tako, kakor jih v knjigah natisnene vidiš“, pravi Kehr. Prepisi in napisi berilnih spisov po pameti, dadó pravopisu podstavo, katere ni mogoče pozneje sè čem drugim nadomestiti.

Spisju dajejo vsebino sicer večinoma vsi predmeti, vendar tudi njemu bodi čitanka središče. V prvem, drugem in tretjem šolskem letu so prepisi in napisi iz berila začetek spisju, stoprv od četrtega šolskega leta dalje nastopijo samostalne spisne vaje. A tudi zdaj ne zapustimo čitank. V njih najdemo vzglede raznovrstnim spisnim sestavkom; tu imamo vsakovrstne povesti, mnogobrojne popise živalij, rastlin, rudnin, krajev, dogodkov, oseb itd. Tu so pisma, tam zopet pesni, katere zamoremo v prozo preustvarjati, izreki in pregovori v tolmačenje, tedaj sploh spisne tvarine y izobilji. Postavimo torej tudi pravopisu in spisju središče v čitankah.

Tretja skupina, računstvo, ima svoj poseben učni načrt, zato hočemo o tej skupini in njenej zvezi s čitanko pozneje nekaj omeniti.

Da se realije na podlagi beril učé, to zahteva vže postava. Naše čítanke pa imajo tudi množico realne tvarine, ki je tako obširna, da zadošča malo da ne vsem našim narodnim šolam; a jednorazrednicam je še celó preobširna. Ko smo sestavljali podrobne učne načrte za to skupino, ozirali smo se v resnici le na čítanke, zatorej ne govorimo dalje o tem.

Od pete skupine ima posebno pisanje (lepomis) v čítankah svoj temelj. Vže prve pismenke, katere se nahajajo v „Začetnici“, naj bodo učitelju vzgled za pisanje. Dalje nahajamo v čítankah reke, pregovore in še mnogo drugih stavkov raznovrstnega zapodpadka, ki nam utegnejo pri sestavi podrobnega učnega načrta za pisanje dobro služiti. „Lepomisna tvarina naj daje hrano duhu in srcu“, pravi Herrmann, in kje najdemo več te hrane, nego v čítankah? —

Ako za risanje osobito na nižjih stopnjah sestavljamo predloge po nazornem nauku, kateri se v vsaki začetnej knjigi nahaja, ali se ne opiramo potem tudi tu na čítanko, oziroma na „Začetnico“. Škoda, da se to na višjih stopnjah ne zgodi tako lahko, kajti Grandauerjeve in Eichlerjeve predloge, katere navadno rabimo za risanje, se premalo ujemajo s potrebami narodnih šol na kmetih.

Posebno lahko pa postavimo petju v čítankah središče. Koliko mičnih pesmic iz beril se otroci na pamet naučé; ali ni tedaj le naravno, da te pesmice potem tudi popevajo. Ako hočemo peti narodne pesmi, tudi te nam čítanke ponujajo.

Iz vsega tega torej razvidimo, da zamoremo podrobne učne načrte skoraj za vse predmete narodnih šol po berilih sestaviti.

Pod drugo točko omenil sem préj, da naj se učitelj pri obravnavi berilnih kosov ozira tudi na vse druge predmete. Kedaj naj se torej snov iz drugih predmetov vpleta? Takrat, kedar spis pojasnjujemo ali izprašujemo. Se vé, da ne bodemo v jeden sam spis vpletali vseh predmetov, kajti varovati se imamo prevelikega raztezanja, kar vtegne pravemu namenu spisa škodovati; a kar prilika ponudi, to porabimo. Kako pa to storimo, pokaže nam vestna priprava. Ako je zapopadek sestavka moraličen, lahko zvežeš in prideneš nekoliko vzgojevalnih besed, opomniš o lepem vedenji, snažnosti, redu, pa tudi o pobožnosti in drugih krščanskih čednostih; kajti, akoravno veronauk sicer ne pripada predmetom, ki so učitelju v pouk izročeni, vendar postava od učitelja zahteva pravno-versko vzgojo mladine, in koliko spisov v čítankah je tega zapopadka! Vzbuujajmo in podpirajmo, vzdržujmo in krepimo verski čút v odgojo nam izročene mladine, kateri vsled slabe, domače odgoje in vsled slabih družbinskih razmer vedno bolj gine ter ž njim tudi pridnost, poštenost, lepo vedenje, poslušnost, nraavnost in druge lepe čednosti.

Tu imamo sestavek, kateri govori o kakej deželi, tam spis o kakej važnej osebi; pri tem lahko pogledamo nekoliko v zemljepisje, pri unem v zgodovino; zopet drugje se nahaja kako število, omenjajoč mero, velikost, starost ali kaj drugega jednakega. Z jednim samim vprašanjem lahko tu vpleteš in zgotoviš kratko računsko nalogico. Se vé, da se moraš potem hitro z drugim vprašanjem povrniti zopet h glavnemu smotru berila.

Na tak način postane čítanka izvrstna priprava za ponovilo raznih predmetov. Herrmann piše: „S čítanko se da zvezati več smotrov; čítanke so tla, na katerih zraste véda in se krepí jezik; čítanke so telovadnica gramatičnim in pravopisnim vajam. Čítanka jemlje dalje svojo vsebino deloma iz zemljepisja, deloma iz prirodopisja. Kar nam podaja iz zemljepisja, to oživi in olepša zgodovina, in nasprotno zadobé zgodovinske slike večjo veljavo, ako imajo zemljepisni okvir. Obravnava prirodopisnih spisov pripelje nas nevidno do kmetijstva in obrtstva; pametno razlaganje naravnih prikaznij in umetnih izdelkov pa zahteva zopet pojasnila o različnih naravnih telesih. Tako naj učitelj gleda, da sorodne predmete v tesnejšo zvezo spravi in pri vsakem od njih več smotrov doseže.“

Preostaja nam spregovoriti še o tretji točki nekaj besed, o točki namreč: Učitelj naj se pa tudi pri takih predmetih ozira na berilne kose, kateri navidezno niso s čitanko v nikakej ožjej zvezi. Tu mislimo posebno na računstvo, telovadbo in ženska ročna dela.

Računstvo je sicer celo samostalen predmet, ki se uči po lastnem načrtu in mnogokrat brez vse zveze z drugimi učnimi predmeti; a vendar je nekaka zveza računstva z drugimi učnimi predmeti potrebna. Če druge učne predmete v čitanki združujemo, zakaj ne bi tudi računstvu v njem središča iskali? In kako lahko to storimo! Na nižjih stopnjah se štejejo stavki, besede, zlogi, črke; vporabne naloge jemljó naj se iz nazornega nauka. Na višjih stopnjah pa dadó čitanke še več tvarine računstvu. Vže prej sem omenil, da naj učitelj tam, kjer mu dajejo berilni kosi povod, vplete kratko računsko nalogo, nasprotno naj pa pri računstvu učitelj porablja števila, ki se pogosto v berilnih spisih nahajajo. Ta spis govori o dnevnik in letnik časih, uni o oddaljenosti solca in lune, tretji o velikosti sveta, držav, dežel, mest, gor, vod; tu so popisi dogodkov in oseb, zgodovinsko važnih, tam zopet so razmere prebivalstva v odstotkih. Ali se nam ne ponujajo tu računске naloge tako rekoč kar same od sebe? — Spisi o živalih, rastlinah in rudninah dovedejo nas do poljedelstva in obrtnije, iz katerih strok računске naloge jemati tudi postava veli, ki pravi: „Po krajnih razmerah in po prihodnjem poklicu učencev ima se gledati posebno na gospodarske in obrtniške, in pri deklicah na gospodinjske račune“. — Ne mislim, da bi mogle biti pa vse računске naloge posnete iz čitank, a porabi naj se računska snov, kolikor jih nam čitanke ponujajo, da po tem potu tudi računstvu postane čitanka središče.

Čudno se bode morebiti nekomu dozdevalo, da tudi telovadbo hočem z berilom vezati, a vendar je to prav lahko. Ako primerne pesmi, ki smo se jih po berilih na pamet naučili, potem pri telovadbi popevamo, ali nismo tako vže telovadbo naslonili na čitanko? A še boljša prilika se nam v to ponuja. Smoter telovadbi je pospeševati zdravje in gibčnost telesa v jednakej meri z dušno gibčnostjo in dušnim zdravjem. V to svrhu pa nam poleg telovadskih vaj služi tudi spoznavanje človeškega telesa ter pouk, kako se ohrani njegovo zdravje. In tukaj nam zopet čitanka daje obilno snovi; kajti vsaka naših čitank ima več spisov o človeškem truplu, o njegovih delih in o zdravji, kar vse pri telovadbi porabiti zamoremo.

Bilo bi mi slednjič še govoriti o ženskih ročnih delih, a ta predmet je za me nekakšen „noli me tangere“. A če tudi nevesč te stroke vendar smelo trdim, da se tudi temu predmetu najde zveza s čitanko. Vže v „Začetnici“ najdemo spis o nesrečni Tončiki, ki se je z nožem zbodla v oko. Ako je dotični učiteljici ta spis znan, gotovo ga lahko vporabi, takó da deklice k previdnosti pri rabi igel, škarij i. dr. napeljuje. Veliko je berilnih sestavkov, ki nas učé varičnosti, snažnosti, potrpežljivosti, paznosti, zadovoljnosti itd.; vse take spise obrne vestna učiteljica lahko svojemu predmetu v prid. Ker se mora pri pouku o ženskih rokodelih še posebno omenjati raznovrstnost tkanin, njih cena in kraj, odkoder se dobivajo, tedaj se tu še posebno ponuja lepa priložnost, vporabiti prirodopisne in zemljepisne sestavke.

Tako sem — menim — v kratkih potezah pokazal, kako se lahko vsi predmeti ljudskošolskega pouka naslanjajo na čitanke. Nikakor pa svojému skromnemu sestavku ne prisvajam dovršenosti, ampak rad priznavam, da je le okostnica vsega, kar se o tej nalogi da povedati. Dobro mi je tudi znan pregovor, ki pravi: Le vsi ljudje vse vedó!

Psihologično-metodična utrditev učne slike „Iznajdba knjigotiskarstva.“

Spisal Gabriel Majcen.

(Dalje.)

Začetek in pogoj vsemu učenju je naziranje. Tega načela ne taji od Komenskega in Pestalozzija sem nikdo, ker le nazor shvata predmet, kateri se naj spozna v popolni resničnosti in sicer nasproti besedi in nasproti mišljenju. Kajti beseda in predmet sam, tudi ne podoba predmeta, ampak le njegova namestnica; z besedo samo se za spoznanje ne stori nič; zatoraj ima po starem didaktičnem načelu beseda priti za predmetom. Rekel sem še, da se predmeti tudi mišljenju nasproti le po naziranju shvatajo v popolni bitnosti; kajti nazira se vedno le pozamezno individualno, misli pa pojemno, toraj splošno; istinito pa kot tako in splošno, ampak posamezno in individualno. Splošno je sicer tudi istinito, pa ne kot samostalno bitje, ampak nahaja se v samostalnih bitjih kot teh jedno in vsebina.¹⁾ Toraj ima tudi mišljenje naziranju slediti.

Naziranje pa je dvojno, zvananje in notranje. Prvo posredujejo telesni čutje; drugo je ne le naziranje s pomočjo notranjih čutov (zmožnost predstavljati in domišljati), ampak tudi naziranje tega, kar se v notranjem dogaja. Naziranje s pomočjo notranjih čutov je potrebno, ter se notranji duševni dogodki, kakor tudi mnogi pojavi zunanjega gibanja zlasti oni, ki spadajo v zgodovinsko in družinsko življenje, deloma celo ne dajo, deloma le zelo nepopolno dadó nazirati čutno. Omogoči pa se, ako se posrednje z opisovanjem, orisavanjem, pripovedanjem in ako beseda v duši zadene ob bolj ali manj živa npravna, verska, estetična čustva. Vsled opisavanja, orisavanja ali pripovedanja naj si učenec bolj ali manj jasno podoba dogodka sestavlja in tega predstavlja, ne da bi ga bil zaznaval z zvananjimi čuti. V to svrhu mora jezik biti živ, segajoč v srce, a vendar popolnoma umljiv ter priprost, učenec kakor učitelj se s polno zanimivostjo v stvar vtopit in nju domišljija se znati dosti spretno kretati. Naziranje notranjih dogodiljev je del samosvesti, v kateri spoznavamo sami sebe in sicer neposredno. Ta izvira neposredno iz duševnih činov, tudi je sama duševen čin, predmet ji je delujoča duša in sicer „kot delujoča“. „Delovanje spoznavamo, v delovanji pa tudi deluješ z dušo in sicer neposredno. Zato spoznamo v samosvesti brez kakega sredstva, da je delovanje, da je res istinito delovanje, in zato je to spoznanje trdnjše ko vsako drugo. — — — Zato so modroslovci v vseh časih imeli to spoznanje samega sebe za najtrdnjše.“²⁾ Pa tudi prevelike važnosti je, ker je pogoj pravi omiki in vzgoji samega sebe. Sokrat, s katerim se duh človeški prvokrat obrača na samega sebe kajti pred njim bila je filozofija po bistvu pač le prirodoslovje, smatra delfski γῶδι σατόν! za jedino nalogo, ki je človeka dostojna; vse drugo vedenje je malovredno in ničevno. Notranje naziranje samega sebe pa sploh, posebno pa otroku, ki ves živi v obdajajočem ga svetu, ni tako lahko; kajti to, kar se dogaja v nas, se naši pozornosti navadno ne vsiljeva tako močno, kakor uno, kar se vrši okoli nas. Vendar učitelj tudi tukaj smoter najgotoveje doseže, ako učencem rajne duševne dogodiljeje nazorno in zvesto, kakor jih je opazal v sebi, opisuje. V to svrhu ni nič sposobnejše od zgodovine, ako se v njej z zvananjimi dogodki kažejo tudi notranji duševni dogodiljeji, ki so onim temelj, in sicer tako, da se učenec v svoji dšni ne čuti le zadetega, ampak da spozna migljaje, po katerih si svojo notranjost ve razlagati in tolmačiti. Kakor se opira naše spoznavanje na zvananje čutno naziranje, tako ima spo-

¹⁾ Tako Aristotel in Schelling, nasprotno Hegel.

²⁾ Dr. France Lampe: „Dušeslovje“. Str. 369.

znavanje samega sebe svojo oporo v notranjem duševnem naziranju samega sebe. Govoreč o naziranju naše zgodovinske slike imam toraj v mislih notranje naziranje in sicer deloma naziranje s pomočjo predstavljanja in domišljanja, deloma pa naziranje tega, kar se v duši vrši.

Kako pridemo do nazorov! Recimo, da slišimo neko pesem prvokrat. Hoteč jo ponavljati, čutimo, da so nam ostali le nekateri deli in sicer taisti, ki so našo pozornost vzbujali najboljše. Prvo shvatanje pesmi bilo je toraj nepopolno, podobno prvemu osnutku. Damo si pesem še jedenkrat zapeti; sedaj smo pozorni najboljše na te dele, ki nam manjkajo, ter je prilikamo k unim, katere vže trdno držimo; na to poskusimo posnemati celoto. Ako se nam posreči, si jo zatrdimo; ako še ne, damo si ali celo, ali le manjkajoče dele še jedenkrat peti, da dostavimo, česar še treba. Ravno tako storimo, ako smo posnemali napačno. Prvemu, nepopolnemu shvatanju sledi toraj dostavljanje oziroma popravljanje in temu drugo popolno shvatanje. Kakor se postopa pri naziranju z zvonanjimi čuti, prav tako pri naziranju z notranjimi. Ako je obsežek nazorov precej obširen, sme se tudi vže tekom prvega ponavljanja dostavljati in popravljati. Poiščimo pa tudi načelo, po katerem si osvojimo obsežek nazorov. Nazori, kateri so vže naši, sprejemajo nove, ter se ž njimi tesno družijo — apercepcija. Sedaj nastane to-le prašanje: ali naj tudi takrat, kadar nazore v dušo učenčevu polagamo, označeno pot posnemamo ali ne? Komenski in Pestalozzi pravita, da je treba. Kako bi tudi ponk drugače mogel biti naraven? Daj torej učencu najprej celoto, celoto, ne metodične jednote (podajanje), in naj ti jo ponovi, kakor more (prvo, brž ko ne nepopolno shvatanje); na to naj se dostavlja, kar je izpadlo, oziroma popravlja, kar je bilo napačno; nazori, katere si je učenec osvojil po prvem shvatanju, služijo vže dobro v apercepcijo na novo prihajajočih, vsled česar ti postanejo trpežni ter porabni za daljni učni postopek.

Nekateri metodiki to imenujejo vglabljanje; meni za ta popravek ta izraz ne ugaja, zato sem raje rekel „dostavljanje oziroma popravljanje“. Temu le sledi drugo ali popolno shvatanje. Ako je za resnični sprejem nazorov v dušo pričujočnost sorodnih predstav pogoj, potem se pravo shvatanje ne more vršiti. More se, ker smem, kakor sem omenil vže gori (A., I., 6.), vselej vzeti v obravnavo le taka tvarina, katera najde v učenci dovolj sorodnih predstav. Ostal pa sem dolžan za to trditev dokaz. Hočem ga tukaj dodati. Prestavimo se v kako razstavo. Hodimo iz dvorane v dvorano, ter si reči ogledujemo. Katere dvorane nas zanimajo najboljše? V katerih ostanemo najraje in najdalje? Bržkone v taistih, kjer so razpostavljene šolske reči, kjer nahajamo kmetijske pridelke, ali kjer se nam kažejo novo ustrojeni ulji. Kje si pa pogledamo razstavnine le naglo, površno in brez unega zanimanja, pri katerem imamo dobro poznano prijetno čustvo? Recimo, kjer so razstavljeni stroji: turbine, hlaponi, vezilni, rezilni stroji i. dr. Zakaj? O čemur smo prinesli precejšno število predstav sè seboj, o čemur jih imamo največ, to nas zanima najboljše; ogledaje si dotične stroke sprehaja nas prijetno čustvo in z lahka si prav pomnožimo svoje znanje. S čimur smo se pa poprej bavili najmanje, o čemur imamo le malo predstav, to nas ne razgreje in pri tem tudi za svoj um ne najdemo koristi; ako se posilimo, da stroje vendar natančneje ogledujemo, in skušamo zasledovati učine raznih delov opažajoč njih delovanje, čutili se bodemo kmalu trudne, to mesto ostavili rekoč: „Mir wird von Alldem so dumm, als gieng mir ein Mühlrad im Kopfe herum“. V prvem slučaju smo apercepovali, v drugem ne. Akoravno sem vže pri izbiri tvarine skrbel za to, da se to apercepuje, zadel bi vendar slabo, ako bi ponk pričel s pripovedovanjem zgodovinske slike. Pri učencu, ki se z jedno skupnino predstav ne peča tako intenzivno, kakor odrasli (n. pr. s taisto, ki se nanaša na njegov posel), in pri katerem je volja zlasti čutnim vtisom nasproti še jako slaba, je treba predstave, ki naj služijo v apercep-

cijo, navlašč poklicati v zavest. Nam, preden smo pri razstavi stopili v dvorano šolskih razstavnin, ni bilo treba v posebej v to odločenem času zbirati vseh sorodnih predstav, ker so nam v dovoljni krepkosti na hip poslušne. Treba pa nam jih je prav tako, kakor otroku. Ker se pri tem opravku v duši nahajajoče se predstave, izmed katerih pa se prav zavedamo vsakrat le jedne, ločijo v te, ki prihajajo z zavest, t. j. katerih se poslužujemo, in v une, ki so tačas v miru ne v zavesti, imenovala sta ga Herbart in Ziller analizo. Ker se po njem učence za vsprejem nove učne tvarine pripravlja, smemo ga tudi imenovati pripravljanje.

Dosedaj sem o predstavah govoril blizu le tako, kakor da bi bile kot take neprenehoma v duši, liki v kaki omari in menjaje se iz svoje moči le začasno prihajale v zavest. To mnenje zastopata Herbart in Beneke; izmed dušeslovcev novejšje dobe, ki svoje trditve opirajo posebno na fizijologijo, pa ga ne priznava nobeden. Najstroži nasprotnik v tej točki njima je Ulrici, vendar so v bistvu vsi složni. Ker se ne pridružujem Herbart-Beneku in bi tudi tovariše svoje rad opozoril na verjetniše može, postavim semkaj dotični pasus iz knjige, katero (zlasti prvi del) v uk toplo priporočam. Prisposodob, ki se ujemajo le z razlago v Herbart-ovem zmislu, posluževal sem se doslej v to, da me čitatelji, katerim se je na šolskih klopeh predavalo z redkimi izjemami izključljivo po tem-le dušeslovcu, laglje umé. Omenjena knjiga je „Lehrbuch der Pädagogik von Dr. W. Ostermann und L. Wegener II. Bd. Oldenburg 3 fl. 90 kr.“ V prvem zvezku piše prvoimenovani (ker je dušeslovje spisal on sam) na strani 106. tako-le: „Ker se morejo predstave, ki so izginile iz zavesti, vsegar opetovati, reče se navadno, da predstave v duši ostanejo, kar se pa sme smatrati le kot prisposodoba, kakor rečemo prisposodobno tudi o glasu, da je v struni. Liki glas eksistuje le takrat, kadar se struna trese, ne pa takrat, kadar je struna na miru, prav tako eksistujejo tudi predstave istinito le takrat, kadar se jih zavedamo. Kako hitro pa iz zavesti izginejo, tudi nehajo biti predstave. Brezdvomno je treba, da od vsebine prejšnjih predstav (ali občutov) v duši zaostanejo vtisi, ker bi drugače reprodukcija ne bila možna prav tako, kakor daja struna zopet isti glas le takrat, ako ostanejo pogoji isti. Kakoršni so uni duševni vtisi, pa ne moremo vedeti, ker se jih ne zavedamo. Zatorej se reprodukcija predstav ne more smatrati kot njih vrnitev; kajti predstave kot take več ne eksistujejo, ako niso v zavesti; ampak reprodukcija more biti le to, kar beseda prav za prav pomeni, namreč, da duša predstave zopet poraja, proizvaja, nareja.“

Izmed predstav, ki se nahajajo v pripravi (I., 1.), ni nobedna nova, pač pa se vsaka nanaša na novo tvarino. Vendar bi učencu bilo mogoče, še celo kopo sorodnih proizvesti, n. pr. o dobrih in slabih knjigah, o knjižnicah, o knjigotrštvu itd., toda izmed vseh poklical sem v zavest le nekatere in sicer določene, določene po natančnem preudarjanji.

Spomnil sem učence na soroden dogodek, iznajbo smodnika; v drugem slučaju bo je zopet treba prestaviti v dobo in v okolščine, v katerih se dogodek vrši. Pri tem učitelj nima hoditi po stranskih potih, pa tudi paziti mu je zelo, da ná-nje ne zagazi, marveč neprestano naj smoter ima pred očmi, ter jemlje v rabo stare tvarine le to in toliko, da je apercepcija živahna. Pozval sem tudi učence, da o knjigotiskarstvu povedó, kar jim je znano, ker na tak način najgotoveje izvem, kar jim more služiti v apercepcijo in kar je še le treba apercepovati. To proizvajanje predstav nima se vršiti v smislu navadnega ponavljanja, pri katerem si je samo svrha, ampak z ozirom na smoter; njih uredba in porazdelitev v skupine bode sedaj drugačna.

(Dalje sledi.)

Pririodopisni pouk v jednorazrednicah.

(Pišeta ravnatelj Henrik Schreiner in prof. J. Koprivnik.)

(Dalje.)

Točka h. Primerjanje pašnika s travnikom.

Kje se nahajajo pašniki, R? Za njivami, pred gozdi . . . . Kje se nahajajo travniki, L? Ob potokih, rekah . . . Kakšna so tla po pašnikih. V? Ravna, pobočna, strma. Kakšna so po travnikih, L? Tudi ravna, pobočna ali strma. Kakšna je zemlja po pašnikih, A? Navadno suha in roda. Kakšna je po travnikih, C? Mokrotna, vlažna, močvirna, črnikasta, rodovitna. S katerimi napravami se dajo mnogi travniki zamakati, K? S travniškimi vodovodi. Kako se močvirni izsuševajo, D? Da se voda odvodi. Kje pa ni privodov in odvodov za vodo, J? Po pašnikih. Kaj rase po pašnikih, P? Trava . . . . grmovje, robidje. Kaj rase po travnikih, N? Le trava, detelja . . . , robidja in grmovja po travnikih ni. Kako gojimo travnike, S? Privajamo in odvajamo vodo, jih ograbljamo, razgrabljamo krtovine, jih tudi gnojimo. Katere živali živé po pašnikih, S? Krt, jež. . . . Katere po travnikih, Š? Tudi iste. Katera opravila ima človek na pašniku, N? Ga snaži in pase živino. Katera opravila ima na travniku, D? Ga snaži, razgrablja krtovine, privaja in odvaja vodo, kosi . . . . v jeseni pase živino. Kako koristi človeku pašnik, E? Daje živini pašo (hrano) po leti. Kako mu koristi travnik, G? Daje seno, otavo, otavič, v jeseni pašo. Ponovitev vsega. Ponovitev pašnika, ponovitev travnika.

Drugi oddelek.

2. tečaj (3. šolsko leto.)

A. Pregledna tvarina.

Jesen			Zima			
Tetaj	oktober	november	december	januvar	februvar	
1.	I. Vinograd. a) Kje se nahajajo vinogradi, b) Kako leže, c) Kakšno zemljo (prst) imajo.	j) Kaj še rase po vinogradu, odnošaji med trsom in temi rastlinami.	II. Vas, trg, mesto. a) Kmetija, Popis goveda.	b) Vas. S čim se pečajo vaščanje.	c) Trg. S čim se pečajo tržanje.	
2.	d) Katere dele razločujemo pri vinogradu, e) Naprave, kivi-nograd varujejo, da ga ploha ne poškoduje.	k) Kako se vinograd obdeluje.	Popis ovce in koze (prežvekalke).	Obravnava ko-koši.	Obravnava obrtnij in obrtnikov.	
3.	f) S čim je vinograd zasajen, g) Deli trsa sploh.	l) Kako se trs razvija.	Popis konja.	Obravnava pu-rana in doma-mačega goloba.	Popis psa in mačke.	
4.	h) Deli obrezane-ga trsa, i) Kako se trs od-gojuje.	m) Sovražniki in bolezni trsa.	Popis prešiča (domača živi-na).	Obravnava go-si, race (doma-ča perutnina).	d) Mesto. S čim se pečajo meščanje, Kuhinjska sol.	

P o m l a d				P o l e t j e		
Tedni	marec	april	maj	junij	julij	avgust
1.	<p>III. Sadunosnik.</p> <p>a) Kje se nahajajo sadunosniki,</p> <p>b) Kako leže,</p> <p>c) Katero sadno drevje se nahaja v sadunosniku.</p>	<p>h) Kako se oskrbuje sadno drevje.</p>	<p>e) Gozdne živali. Obravnava kukavice.</p>	<p>V. Mlaka.</p> <p>a) Kje se nahajajo mlake.</p> <p>b) Kako nastajajo in zopet zginjajo.</p>	<p>Popis belouške.</p> <p>h) Katere živali letajo okoli mlak.</p>	<p>d) Močvirne živali.</p> <p>e) Kako se močvirja izuševajo.</p>
2.	<p>d) Kaj rase pod in med sadnim drevjem,</p> <p>e) Odnosaji med sadnim drevjem in rastlinami rastočimi pod in med drevjem.</p>	<p>i) Kako se sadje spravlja ter shranja.</p>	<p>f) Zakaj so se naselile te živali po gozdih,</p> <p>g) Kako koristijo, kako škodujejo te živali gozdu.</p>	<p>c) Katere dele razločujemo na mlaki.</p> <p>d) Kakšna je voda po mlakah.</p> <p>e) Kaj se nabere na dnu mlake.</p>	<p>i) Kako se kratkočasijo otroci pri mlakah.</p>	<p>Ponavljjanje točk c in d.</p>
3.	<p>f) Kako se sadi sadno drevje.</p>	<p>IV. Gozd.</p> <p>a) Ponavljjanje in razširjanje točk a in b zadruge „gozd“ I. šol. leta,</p> <p>b) Gozdne rastline.</p>	<p>h) Kako gozd koristiti.</p>	<p>f) Kaj rase ob mlakah. Popis rogoze.</p>	<p>VI. Močvirje.</p> <p>a) Kje se nahajajo močvirja.</p> <p>b) Kakšna je zemlja po močvirji.</p>	
4.	<p>g) Sovražniki sadnega drevja.</p>	<p>c) Kako pomladi gozd ozeleneva,</p> <p>d) Zakaj so se gozdne rastline združile v zadruge in kako vplivajo druga na drugo.</p>	<p>Ponavljjanje točk d in g.</p>	<p>g) Katere živali živijo po mlakah. Popis zelene žabe (rujhtna) in velikega papka (močera-da). Pretvarjanje krkonov.</p>	<p>e) Močvirne rastline. Popis povodne perunke.</p>	

B. Učno gradivo.

Jesen.

I. Vinograd.*)

a) *Kje se nahajajo vinogradi:* Po pobočjih holmov in znožjih nižjih gor.

b) *Kako leže:* Proti jutrnemu, poldnevnu ali večernemu solncu.

c) *Kakšno zemljo (prst) imajo:* Apneno, ilovnato, peščeno, prodečno.

d) *Katere dele razločujemo pri vinogradu:* Zglavje, znožje, 2 strani.

e) *Naprave, ki vinograd varujejo, da ga ploha ne poškoduje:* Draga nad zglavjem, dragi ob straneh, drage prek vinograda.

f) *S čim je vinograd zasajen:* S trsjem, ki rodi belo, rudeče ali črno grozdje (belina, rudina, črnina.)

g) *Delo trsa sploh*: Korenika s koreninami, stari les (starina), rozge, listje, ovojke, kavrniki, grozdje. — Popis trsa.

h) *Delo obrezanega trsa*: Korenika s koreninami, stari les, čepi, rezniki, šparoni.

i) *Kako se trs odgojuje*: Na trsnike ali na brajde.

j) *Kaj še rase v vinogradu*: Breskve, marulice, plevel; odnošaji med trsom in temi rastlinami.

k) *Kako se vinograd obdeluje*: Po zimi se trsje pogroba in pognoji, zgodaj spomladi se obreže, potem se okoplje ter se vsakemu trsu postavi kolj, pozneje se v drugič okoplje, po leti se poveže, plevel požanje, najdaljše rozge se pristrizejo; v pozni jeseni se grozdje pobere, znečka, iztisne in mošt se spravi v sode.

l) *Kako se trs razvija*: Iz očes pribodejo mladike z listjem, ovojkami in kavrniki, — trs ozeleni; mladike rasejo daljše in daljše, kavrniki cveto, jagode se prikažejo, postajajo debeleje, omehče, oblede, orude ali ocrne, grozdje dozori, listje orumeni in orujavi, trs se osiplje.

m) *Sovražniki in bolezni trsa*. Zajec, lisica, jazbec, razni ptiči, rujavi hrošč, trsni zavijač (hrošč) grozdni sukač (metulj) sršeni, ose, trtna uš, trsna grinta, vrtni polž, pikec, malena rosa, grozdna bolezen, mraz, toča.

Zima.

II. Vas, trg, mesto.

a) *Kmetija*: Hiša (ljudje), hlev (domača živina), drvarnica, steljak, vodnjak, dvorišče (domača perutnina), gnojišče in smetišče, gorica (pašnik za svinje), vrt, sadunosnik. Mikl. Zač. št. 5, 6, 7, 8. Raz. in Žum. Prvo cer. št. 21, 33, 84. Popis goveda, ovce, koze (preživalke), konja, prešiča. Mikl. Zač. št. 9, 28, 29, 39, 40. Raz. in Žum. ber. št. 40, 41, 42.

b) *Vas*: Več kmetij skupaj je vas, hiše so lesene ali zidane, s slano ali opeko pokrite, ter stoje vsaksebi, poleg njih so gospodarska poslopja, v vasi se nahaja mnogokrat cerkva z visokim zvonikom, poleg vasi stoji včasih grad; skoz vas pelje cesta, poleg hiš so vrti, okoli vasi so sadunosniki: S čim se pečajo vaščani (so poljedelci in živinorejci). Obravnava kokoši, purana, goloba, gosi, race (domača perutnina). (Mikl. Zač. št. 30, 32, 34, 60. Raz. in Žum. Prvo ber. št. 33.)

c) *Trg*: V trgu stoje hiše po vrsti druga poleg druge, so zidane ter z opeko pokrite; v trgu je velika cerkev, njen zvonik moli visoko v oblake, skoz trg pelje široka cesta, razven ceste je po trgu še več potov.

S čim se pečajo tržani, (so večinoma trgovci, obrtniki, malo jih je, ki se pečajo z živinorejo in poljedelstvom, v trgu so uradniki). Obravnava obrtnikov. Mikl. Zač. št. 26. Raz. in Žum. Prvo ber. št. 20, 37.) Popis psa in mačke. Mikl. Zač. št. 36, 37. Raz. in Žum. Prvo ber. št. 43.

d) *Mesto*: V mestu so hiše vseskozi zidane, z opeko ali kamenimi ploščami pokrite, so visoke 2 in 3 nadstropja, stoje po vrstah tik druga poleg druge, v mestu je več cerkev z visokimi zvoniki, so tovarne z visokimi dimniki, je mnogo šol, med hišami so ulice, ceste in trgi; ulice, ceste in trgi so potlakani s kamenjem, ob hišah so trotoari, skoz mesto teče velika reka, zunaj mesta so drevoredi in sprehajališča. S čim se pečajo meščanje: (so uradniki, trgovci, tovarnarji, obrtniki). Kuhinjska sol. (Raz. in Žum. Prvo ber. št. 27, 38.)

(Dalje sledi.)

Razdelitev učiteljskih plač na Kranjskem po okrajih:

Šolski okraj	Število služeb v				Po odstotkih				Število povišanih oziroma znižanih služeb			
	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
	700 fl.	600 fl.	500 fl.	450 fl.								
	plačilni vrsti				vrste							
Črnomelj	2	3	14	17	5·6	8·3	38·9	47·2	+2	0	+4	+5
Kainnik	1	2	12	26	2·4	4·8	29·3	63·5	+1	½1	+3	+6
Kočevarje	2	6	21	29	3·4	10·4	36·2	50	+2	+2	+7	+7
Kranj	3	4	18	29	5·5	33·4	7·4	53·7	+3	+1	+4	+17
Krško	2	5	20	24	3·9	9·8	39·3	47	+2	+1	0	+10
Litija	—	5	12	21	0	13·2	31·6	55·3	0	+2	-1	+13
Logatec	2	4	16	20	4·7	9·5	38·1	47·6	+2	+2	+1	+13
Ljubljana (mesto)	10	9	12	2	30·3	27·3	36·4	6	-3	-5	+7	(+2)*
Ljubljanska okolica	1	5	19	21	2·4	10·8	41·3	45·6	+1	+3	+6	+2
Novomesto	1	3	11	31	2·1	6·5	23·9	67·4	+1	+2	0	+15
Postojina	2	5	23	30	3·3	8·3	38·3	50	+2	0	+8	+7
Radovljica	1	3	11	19	2·9	8·9	32·4	55·8	+1	+2	+2	+11
Skupaj	27	54	89	269	5%	10%	35%	50%	14	11	41	108

*) (+2) novo ustanovljeni.

Slovstvo.

Knjige slov. Matice.

Od slov. Matice smo prejeli za leto 1890 troje knjig in sicer: Letopis za l. 1890, Dušeslovja II. zvezek in Valentina Vodnik-a izbrane spise.

Letopis prinaša več spisov razne vsebine. Gosp. J. Steklasa opisuje nam življenje in delovanje Andreja Turjaškega, zlasti pa njegovo bojevanje s krvoločnim Turkom. J. Navratil nadaljuje svoj spis o slovenskih narodnih vražah in praznih verah. Zgodovinar S. Rutar razmotriva prazgodovinska izkopavanja po Slovenskem leta 1889, ki zopet jasno pričajo in dokazujejo „vže lani povdarjani faktum, da je toli v prazgodovinski, koli v rimski dobi po naših planinskih zemljah vedno jedno ter isto ljudstvo prebivalo, ki je sicer vse kulturne premembe preživelo, pa se vendar ni umaknilo od svojih bivališč in grobišč“. Tako se je po raznih potih neovrgljivo dokazalo in se še dokazuje, da naše ljudstvo vže od pamtiveka prebiva po naših pokrajinah. Iz mnogo ozirov je prav zanimiv spis o deželnih stanovih kranjskih od 1818—1847. l., katerega je spisal izvrstni poznavatelj tistodobne slov. zgodovine, g prof. Apib. Francoska vlada

je na Kranjskem marsikaj predrugačila. Odpravila je mnogo zastarelih naprav, preustrojila je upravo dežele, vresničila je ravnopravnost kmeta z gospodom itd. To pa kranjskim plemenitažem nikakor ni bilo po volji in so toraj takoj, ko je francoska vlada na Kranjskem prenehala, začeli vse svoje moči napenjati, da si pridobé zopet stare svoje predpravice; skušali so z nova ubogega slov. kmeta, tlačana in trpina, brez vsega vsmiljenja vpregati v kruti svoj plemenitaški jarem. Pa k sreči je v višjih krogih zavladal drug duh in tako je vso stremljenje naših plemenitnikov po zlatih starih časih ostalo brezvspešno, kajti se njihov glas na odločilnih mestih niti ni več resnim počeval. Njihove „predstave“, koje so do l. 1848 neprestano pošiljali na Dunaj, ostale so le „predstave“, s katerimi se prav nihče ni več resno pečal. Ko se je pa l. 1848 deželni zbor zaključil, dvignoli so Kranjski stanovi svojo ulogo, in baron Bach je dne 16. junija 1849. l. izdal odlok, v katerem se naznanja, da se bode za Kranjsko uvedla nova ustava. Celi spis je silno zanimiv, in prav želeti je, da ga čita vsak omikan Slovenec, kajti bode tako najbolj spoznal, kakega duha in srca so le-ti ljudje bili. Tukaj pa hočemo samo

nekoliko pokazati, kako so stanovi sodili in mislili o narodnem šolstvu, ker bode to naše tovariše gotovo jako zanimalo. Vitez Kalchberg je poročal l. 1821 stanovom o šolstvu ter nasvetoval, da se šole po deželi ne ustanovljajo več z isto gorečnostjo, nego dosihdob, kajti je to za državo bolj škodljivo nego koristno, ker se otroci obiskujoči šolo odvadijo dela. Potem pa pravi, „da duševno delovanje sinove plemenitih rodbin varuje lenobe, kmetske sinove pa zapeljuje k lenobi“. Čisto v tem smislu sestavljeno spomenico so poslali stanovi vže l. 1790 na Dunaj. V tej spomenici na jedni strani hvalijo blago Marijo Terezijo, ki je po dobrem pouku hotela kmeta rešiti iz spon nevednosti ter mu izbistriti um in oblažiti srce, ter imenujejo šolo celo „dar nebeški, njenega ustanovitelja pa orodje vse osrečujočega božanstva“, na drugi strani pa tirjajo, da se odpravijo vaške šole, kajti otroci prinesejo domov le nezadovoljnost sè svojim stanom in nepokorščino napram gosposki. Ravno tako so sodili stanovi o šoli tudi še l. 1821. Z baron Kalchberg-ovim poročilom strinjali so se tudi drugi plemenitaši, le baron Taufferer je zahteval, da se izbriše izraz „škodljiv“, kajti se mu je vendar preoster dozdeval. Škof Avgustin Gruber pa ni zato, da se odpravijo šole, temveč želi, da se mesto trivijalk osnuje več glavnih šol. Ž njim so glasovali vsi meščanski poslanci, nikakor pa ne duhovniki. Kanonik Mayer pa povdarja, da je treba šolski zakon le dobro zvrševati, in takoj se bode zaprečilo vse, kar bi zamoglo šoli škodovati. Fichtenau-Jelovšek zagovarja nedeljske šole, število trivijalk pa se naj zmanjša. Wiederkhern hoče imeti šole le po mestih, nikakor pa ne po deželi. Baron Apfaltern pa pravi, da se je od šolstva le takrat nadjati boljšega vspeha, kadar bodo učitelji tudi boljše plačani, kajti le potem bode mogoče dobiti za ta posel dovolj sposobnih mož. Baron Zois je pa zahteval, da se narodno šolstvo osnuje povsem na podlagi narodnega jezika, načelo, za katero se takrat seveda nihče ni navduševal. V teh izjavah je gotovo mnogo zanimivega. Stanovi so sicer dobro videli in spoznali napake takratnega šolstva, v prvi vrsti neomikano in slabo plačano učiteljstvo, pa namesto da bi si bili prizadevali, le-te napake odpraviti ter tako šolstvo povzdigniti, so le kar brez vsega pomisleka šolo kot tako dolžili, da je kriva vsega zlá. Kalchberg-ovcev nam tudi danes še ne manjka, dovolj jih je v raznih stanovih. Vendar pa vsi naporu stanov proti šoli prav nič niso

izdali; šole so se čedalje bolj širile, ljudstvo se je vedno bolj omikalo, in zavedalo človeških svojih pravic — moč plemenitašev pa je v tisti meri pešala.

Doneske k historični slovenski dialektologiji je pripravil g. Vatroslav Oblak in bodo le-ti gotovo zanimali naše jezikoslovce. Slovenska bibliografija, katero vže več let sestavlja g. J. Tomšič, naznanja nam knjige, izdane leta 1889. Da-le ta bibliografija ni dosti pregledno sestavljena, omenja vže gosp. prof. Perušek v „Zvonu“ od 1. marcija t. l., in mi se nadjamo, da se bode g. sestavljavec na dotične nasvete v prihodnje gotovo oziral. Ob koncu Letopisa nam matični tajnik, g. D. Lah še poroča o delovanji slov. Maticе od 1. oktobra 1889 do 30. septembra 1890.

Dušeslovja II. zvezek je spisal g. dr. Lampé, prof. bogoslovja v Ljubljani. Kar želi g. pisatelj, da bi namreč Slovenci knjigo marljivo čitali, to želimo tudi mi. Iz knjige same se bodo več naučili nego še iz tako obširne in temeljite kritike.

Kot tretjo knjigo so matiçarji prejeli V a l. Vodnik-a izbrane spise, katere je uredil g. ravnatelj Wiesthaler. Na prvih straneh najdemo Vodnik-ov životopis, v kojem nam g. pisatelj (Wiesthaler) opisuje čudovito in neumorno Vodnik-ovo delavnost, potem pa nam ga slika kot človeka, duhovnika, učitelja književnika in pesnika slovenskega. O bogati, mnogovrstni in prezanimivi vsebini knjige ne bodemo podrobno govorili, kdor se za-njo zanima, vzemi in čitaj jo sam! Gosp. pisatelju pa smo prav hvaležni, da nam je podal to knjigo, ter nam tako v presvitli luči pokazal blagega našega Valentina, ki nam bodi uzor in vzgled živega in nesebičnega domoljubja ter neumorne delavnosti, vse čase naš pravi vodnik!

Na novo pristopivši udje prejeli so mesto „Dušeslovja“ slovnico italijanskega jezika, katero je spisal g. prof. Jož. Križman. Pred nekaterimi leti se je mnogo razpravljalo, je-li sploh času primerno, in potrebno tako knjigo založiti in izdati ali ne. Mi za sé pač sodimo, da bode tistim, ki se hoté laškega jezika učiti, vsekako dobro došla. Vendar si pa pri tej priliki usojamo opomniti, da bi nam bile ravno tako ljube slov-nice slovanskih jezikov, kojih silno pogrešamo. Vedno se pri nas povdarja, in to gotovo po vsej pravici, učenje slov. jezikov, da bi se nam pa v ta namen preskrbeli tudi potrebni pripomočki, s tem se pa prav nihče ne peča. Naj bi se vendar tudi v

tem oziru prej ko slej kaj dobrega in koristnega ukrenilo.

Slov. Matica je imela l. 1890. 2032 udov, kar je z ozirom na veliki pomen, kojega ima ona za prospah in povzdigo našega slovstva, jako neznatno število. Res, prav žalostno je, da je slov. razumništvu tako malo mar za ta naš književni zavod. Pa tudi to je neka posebnost, da ne rečemo čudež, da najdemo med matičarji celo več kmetov in kmetskih sinov, drugih omikanih Slovencev pa kar na „cente“ pogrešamo. Ta ne ravno vesela prikazen pa svedoči, da je pri nas mnogo rodoljubov, ki imajo svoje „rodoljubje“ zakleneno v svojih prsah ter je zvesto čuvajo, da ne pride na beli dan, kajti bi se jim isto drugače hitro vsušilo ali pa scedilo. Res, žalostna nam majka! — Na drugi strani bi bilo pa treba tudi nekoliko več in bolj žive agitacije od strani odbora in poverjenikov. Zlasti bi moral odbor postaviti mnogo več poverjenikov, nego jih je sedaj. Za ta posel sposobni možje se gotovo dobé, samo poizvedeti jih je treba. To bi po našem mnenju gotovo mnogo pripomoglo, da da bi se naša draga Matica med nami nekoliko bolj razširila in udomačila. Tudi naše sodruge prosimo, da prevzamejo, če jim kaže poverjenišvo, da pristopijo, če je mogoče sami k Matici; ako pa vže tega nikakor storiti ne morejo, tedaj pa naj vsaj na kraj. šol. svet toliko vplivajo, da naroči knjige za učiteljsko knjižnico. Pomislimo vendar, da je vsa-

kega zavednega Slovenca jedna najsvetejših dolžnostij, vže kakorkoli podpirati in pospeševati domačo književnost! S.

Novosti.

„Slovenska čitanka za drugi razred srednjih šol“. Sestavil in izdal dr. Jakob Sket, c. kr. profesor. II. Cena 80 kr. — V Celovcu, 1891. Tiskala in založila tiskarna družbe sv. Mohorja.

To je naslov novejši šolske knjige, ki obseže na 200 straneh 160 berilnih sestavkov razne vsebine. Pesniški in prozaični proizvodi se v prijetni raznolikosti menjavajo med seboj. „Zraven pripovednega gradiva podaje knjiga več poučnih sestavkov iz stare zgodovine, posebno grške in rimske, ter ima lepo število prirodoslovnih spisov, ki so tako odbrani, da se naslanjajo na domače življenje“.

Jezik je čist in zunanja oblika knjige prav čedna. Lep in razločen tisek dela tiskarni sv. Mohorja vso čast. Po našem menenju „Slovenska čitanka“ ni le dobro došla srednjim šolam, ampak bode gotovo našla pot tudi v naše šolske knjižnice ter zrelejším ljudskošolskim učencem podajala prav mnogovrstnega poučnega in zabavnega gradiva. Bodi torej tovarišem prav tople priporočena.

„Die neuen Gesetze und Verordnungen auf dem Gebiete der Volksschule für Steiermark“. XXIII. zvezek te zbirke je ravnokar izišel ter obsega 16 postav oziroma naredb. Omenimo le naredbo c. kr. dež. šolskega sveta z dne 8. januarja 1891, šte. 8885 zadržujočo nekatere ukaze gledé na šolske vrte. Zvezek ta stane 20 kr.

Društveni vestnik.

Maribor. (Glavno zborovanje „učit. društva za mariborsko okolico“, katero je bilo razpisano za 19. dan meseca februarja pa se je tedaj radi prepričle udeležitve moralo odložiti, vršilo se je 5. dne t. m. v Mariboru. Došlo je izvanredno veliko število udov, med njimi tudi neki, katere smo pozdravili prvokrat v naši sredini. To so tovariši gg. Jože Lasbaher, nadučitelj v Rušah, Peter Pavlin, učitelj v Št. Petru, Simon Kellenberger, nadučitelj v Svičini, Gabrijel Jaunik, nadučitelj pri Zgornji Sv. Kungoti, Vekoslav Krivec, podučitelj v Slivnici in Friderik Pučelik, podučitelj v Framu, ki so vsi društvu pristopili. Pozdravljamo je kot mlade, čile moči, koje bodo gotovo radi posvetili v procvit in blagor našega društva. V tem smislu je tudi g. predsednik pozdravil nove člané ter je predstavil skupščini. — Omeniti nam je še, da je pred zborovanjem imel društveni odbor svojo sejo, v kateri se e razpravljalo o nekih predlogih za glavni zbor

ter sestavilo poročilo o društvenem delovanju v preteklem društvenem letu. — Zborovanje se je vršilo po dnevnem redu, ki se je objavil v tretji „Popotnik-ovi“ številki, tako-le. I. Zapisnik zadnjega zborovanja se prebere in odobri. Od dopisov, katere nam potem prebere g. predsednik, nam je omeniti:

1. pred vsem okrožniče direktorija „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“, namreč a) dopis z dne 18. septembra 1890, šte. 66, s katerim se priporoča banka „Slavija“ zaveznim članom v zavarovanje na življenje itd. b) dopis z dne 18. decembra 1890 št. 137, kateri govori o prihodnjem glavem zborovanju „Zaveze“ v Trstu, in c) dopis istega dne šte. 138, s katerim se priporoča „Pedagogiški letnik“ v naročevanje.

2. Se prebere dopis „Slovenskega pevskega društva v Ptuj“, katero vabi učitelje k sodelovanju. Poverjenišvo za tó društvo prevzame g. Friderik Pučelik v Framu.

3. Nam je omeniti dopis štaj. dež. odbora z dne 3. decembra 1890. I. šte. 22792, ki rešuje našo peticijo do vis. dež. zbora gledé pobiljšanje plač. O vseh dopisih, gledé katerih je bilo česa ukreniti, se je primerno posvetovalo, drugi pa so se vzeli na znanje.

II. Iz odborovega poročila o društvenem delovanju v minolem letu povzamemo, da je bilo gibanje društva še dovolj živahno in plodonosno. Tudi gmotno stanje je povoljno.

III. Volitve društvenega odbora imele so tale izid: Gosp. M. J. Nerat, predsednik, g. Jože Fistravec; njegov namestnik, gg. Peter Pavlin in Miha Cizel, tajnika, gospa Berta Aufrecht, blagajničar, gg. Franc Rošker, Franc Pirkmaier in Jožef Lasbahar pa odborniki. Delegatom za III. glavno skupščino „Zaveze“ v Trstu so se izvolili: Gg. Jože Fistravec, Franc Rošker, Franc Pirkmaier in Friderik Pučelik, namestnikoma pa gg. Jožef Moder in Franc Krainz.

IV. Ker je kazalec 12. uro vže daleč prekoračil, se je moralo predavanje odložiti in prešlo se je k V. točki dnevnega reda.

Imenom odborovem poroča g. predsednik, da je odbor po tehtnem uvaževanju mnogobrojnih velikih zaslug, katere si je občešpostovani, velečislani in priljubljeni naš c. kr. okrajni šolski nadzornik gledé na povzdigo ljudskega šolska v tem okraju sploh in za ugled, čast in gmotni pobiljšek učiteljstva posebej steknil, jednoglasno sklenil, slavnemu današnjemu zboru predlagati, naj omenjenega nadzornika, prečastitega gospoda Franca Robič-a imenuje svojim prvim častnim udom.

Ta predlog se je z navdušenim odobravanjem in burnimi „Slava“ in „Živio“-klici jednoglasno sprejel in odboru naročilo, da sklep ta svojemu častnemu udu, pa tudi društvu v čast po vsem dostojno izvrši. — O nekem drugem, sličnem predlogu se ni glasovalo, ampak se je izročil odboru, da ga uvažuje ter o svojem dotičnem ukrepu v prihodnjem zborovanju poroča. — Za prihodnje zborovanje se je določil 9. dan meseca aprila. X.

Iz ptujskega okraja. Društvenega zborovanja dne 1. marcija se je vdeležilo 18 članov; sicer smo jih ta dan več videli v mestu, a k zborovanju jih ni bilo. Nadejamo se, da nam tega ne bodo več storili, ampak da se bodo zaupljivo in kolegijalno nam pridružili k vstrajnemu delu na našem domačem šolskem obzorji. Dnevni red smo tako-le rešili: I. Predsednik Robič pozdravi navzoče z prisrčnim „dobro došli!“, osobito še pozdravi gosp. učitelja Reisinger-ja iz Sela, kateri je društvu na novo pristopil. Tako je prav; naj bi še nam tudi drugi tovariši podali roko v prijateljsko složno delovanje! — Zapisnik zborovanja dne 1. februarija smo odobrili. II. Predsednik prečita dopis, kateri mu je došel od vzbolelega sotovariša g. Serajnik-a: „Ptujška

gora, 28. februarija. Pobratimi! Jako obžalujem, da se jutrajšnega zborovanja ne morem vdeležiti; kajti, nisem še toliko okreval, da bi se brez nevarnosti smel podati v takem vremenu na daljšo pot. Opraviči tedaj mojo nenavzočnost, pozdravi mi gg. tovariše ter naznani jim mojo najiskrenejšo željo, naj bi se vsi društveniki s celim srcem prijeli našega od nekdanj slovečega društva, da bode življenje njegovo zopet poprejšno živahnost doseglo. Dobra volja in vstrajnost vse doseže. Živeli! Ves Vaš in Tvoj Domicijan Serajnik“. (Splošno odobravanje). Naj bi ta klic ne ostal glas upijočega v puščavi! — Predsednik dalje naznanja, da je neimenovani narodni zavod v Ptujju društvo zopet razveselil z blagodušnim darom v znesku 20 gold., za katero svoto je društvena knjižnica dobila: „Jurčič-evih zbranih spisov“ 9 zvezkov in „Gregorčič-avih poezij“ I. in II. del; ostali denar bo se porabil za Levstik-a. Tako bo s časoma naša društvena knjižnica velike vrednosti, ker bo imela vse slovenske klasike; treba je le, da jih društveniki marljivo prebirajo in si iz njih nabirajo duševnega blaga za svoj poklic. Predsednik izreče izkreno zahvalo slavnemu narodnemu zavodu, kateri se tako blagohotno ozira na naše društvo. („Živio!“) III. Gospod Ogorelec je prednašal o „glasnem govoru v šoli“. Našel nam je različne vzroke tihega govora ter nam povedal, kako naj učitelj postopa, da se njegovi učenci priučijo ali navadijo glasnega, jasnega, različnega in zastopnega govora, ker važen je človeku govor, zato ga moramo vsestransko gojiti, ne pa zanemarjati. (Občno odobravanje). IV. Nasveti, a) da društvo zboruje v četrtek 9. aprila v Ptujju, b) da se na dnevni red tega zborovanja postavi razgovor o 1. vprašanju za letošnjo okrajno učiteljsko konferencijo, c) da društvo priredi meseca maja ali junija izlet na Polensak, obveljajo z veliko večino. Toliko o društvenem zborovanju. — Popoldne je bila seja stalnega odbora pod predsedstvom g. okr. šolskega nadzornika. Za letošnjo okrajno učiteljsko konferencijo določili smo sledeča vprašanja in dotične poročevalce: 1. „Kako-li zamore učitelj ljudske šole nčnonačrtni nalogi zgodovinskega pouka v avstrijskem cesarstvu in Najvišji dinastiji v popolni meri zadostovati in šolsko mladino z najvažnejšimi dogodki avstrijske zgodovine in Najvišje dinastije seznaniti?“ Poročevalci gg. Farkaš, Zadravec in Fric.

2. „Katerih jezikoslovnih napak se največ nahaja pri učencih našega okraja in kako jih učitelj zamore iztrebiti?“ Poročevalci gg. Kocmut Janez, Kolarič in Šalamun Simon.

3. „a) Katere ovire se stavijo hitrejšemu razvoju telovadskega pouka na tookrajnih ljudskih šolah nasproti in kaj naj bi se storilo v povoljno pospeševanje tega zelo važnega pouka?“ Poročevalci gg. Robič, Križ in Šalamun Martin.

b) Telovadne vaje (redne, proste in na priprava) izvršijo učenci okoliške šole pod vodstvom

gg. Zopf in Zupančič. — Bratje! to Vam je dela dovolj; le vrlo se ga vsi poprimimo! — Z Bogom!

Iz Št. lenartskega okraja. Da v začetku t. l. pokazano bujno zanimanje udov našega sicer maloštevilnega društva za vzgojne in šolske interese ni zgolj prazna pena, dokaz temu ste zadnji mesečni seji. Razun 2 udov, katera sta se bila opravičila, so bili pri obeh sejah navzoči vsi redni udje, čeravno bi se dali tukajšni potje gledé na posamezne društvenike zlasti v letošnjem zimskem času tehtno v pošteb jemati.

Prvo sejo dne 1. februarija t. l. otvori gosp. predsednik sè žalim spominom na istočasno lansko katastrofo v slavni naši cesarski rodovini, na kar se navzoči sočutno iz sedežev vzdignejo.

Reševaje dnevni red z odobrenjem zapismnika od 4. januarija t. l., z objavo nekaterih dopisov lokalne važnosti in z vplačevanjem letnine se preide k predzadnji točki: „Kneip-ova hydropatika“. Gosp. J. Černko nadaljuje o tem predmetu ter navzoče seznanj v bistvu z domačo lekarno, kakoršno si Kneipp misli. Svoje prednašanje podpira z razkazivanjem nekaterih zdravilnih želišč „in natura“.

Po dovršenem govoru izrazi g. Rajšp željo, naj bi predavatelj za vzorec sestavil lično zbirko takih zdravilnih želišč; po vzgledu takšne zbirke bi kazalo potlej za vsako šolo si jednako domačo lekarno prirediti, katera bi dotičnim šolam lahko služila kot zdaten pripomoček pri zdravstvenoslovnem pouku.

Zatem nam g. Radoslav Kovačič naslika slavnega avstrijskega pesnika Grillparzer-ja povodom stoletnice njegovega rojstva ter v kratkih podatkih opiše in oceni njegove odlične umotvore.

K sklepu predloži g. Mocher novo izdajo Habsburških vladarjev in drugih imenitnih istodobnih zgodovinskih oseb v podobah na ogled, priporoča je kot učilo pri zgodovinskem pouku za nakup po krajnih šolskih svetih.

Drugo zborovanje vršilo se je 1. marcija tudi pri Sv. Lenartu. Društvu pristopi kot nov ud gosp. Ed. Čeh, suplent pri Sv. Jurju v Slov. gor. Potem prednaša g. Jož. Mocher: „Nekateri jasni trenutki v učiteljskem življenju“. Govornik nas pelje v duhu od nadepolnega nastopa mladih pedagogov v njih visoki poklic, ki sicer ni s cveticami posjan, pa vendar ima tudi svojo solnčno stran. Žal, da še celo na tej ozki poti nam „bratom v Pestalozzi-ju“ zatemnujejo čestokrat mračni oblaki naše stopinje, dokler

konečno v hladnem grobu s časom ne zapademo tudi — človeški pozabljivosti.

Drugi poročevalec g. F. Škrjanc je temeljito razpravljaval o „jziku učitelja in njega upljivu na odgojo in pouk“, ter je žel, kakor tudi njegov predgovornik, občno priznanje

Za prihodnje potovalno zborovanje meseca majnika se določi in sprejme: Sv. Barbara pri Vurbergu. Da se vidimo ondi spet prav radostni! Č.

Vabilo. „Pedagogičsko društvo“ bode nadaljevalo izdajo letnika in sicer s posebnim ozirom na specialno metodiko. Izdavanje spisov v posameznih zvezkih utegne se tudi zvršiti, ako se oglasi še več društvenikov oziroma zadosti naročnikov. Prosimo torej slovensko učiteljstvo, da v polnem številu pristopi k društvu, ker le tedaj bode mogoče vspešneje delovati na pedagogičsko slovnstvenem polji.

Pripravljeni smo tudi izdajati pedagogične klasike, vzlasti take, ki so primerni prostemu ljudstvu. V ta namen pa potrebujemo vsestranske gnotne in duševne podpore. — Primerni spisi omenjenega zadržaja naj se dopošljejo vsaj do konca julija t. l. društvenemu odboru.

Letnina znaša 1 glid. in 10 kr. za poštino.

V Krškem, 1. sušca 1891. l. Odbor.

Ormož. V novi odbor „ormožkega učiteljskega društva“ so izvoljeni: Predsednikom g. Fran Rakuša — Bolfenski, podpredsednikom g. Anton Porekar — Humski, blagajnikom g. Ivan Jurša — Ormoški, tajnikom, g. Anton Kosi — Središki, odbornikom gg. Anton Sivka — Sv. Tomaž in Fran Vabič — Runčki.

Iz Goriške. (Vabilo.) Občno zborovanje „učiteljskega društva za Goriški okraj“ bode dne 2. aprila t. l. ob 9. uri predpoludne v Gorici. Dnevni red: I. Volitev delegatov v „Zavezo“. II. Poročilo o obrtniškem tečaju na Dunaji. III. Peticija o učiteljskih plačah. IV. Posamezni predlogi. K obilni udeležitvi uljudno vabi odbor.

Iz Kamniškega okraja. (Vabilo.) „Kamniško učiteljsko društvo“ bode zborovalo dne 2. aprila t. l. ob 9^{1/2} uri dopoludne v Mengeši po sledečem vsporedu: 1. Nagovor predsednika. 2. Tajnikovo in blagajnikovo poročilo. 3. Katere fizikalne aparate si učitelj sam lahko naredi in kako naj jih vporablja? (Nadaljuje gosp. Francišek Trošt.) 4. Volitev odbora in delegatov. 5. Nasveti. K obilni udeležbi vabi uljudno odbor.

Dopisi in druge vesti.

Iz Ljubljane. (Národu slovenskemu!) V slavnostnih dneh 29. in 30. ržnege cveta leta 1889., ko smo odkrivali spomenik Valentinu Vodnikú,

začetniku pesniške književnosti slovenske, oglašala se je živeje nego-li kdaj misel, da bi se takisto postavil spomenik največjemu pesniškemu geniju, kar

jih je doslej rodila zemlja slovenska, pesniku, čegar dela ponosno prištevamo najizbornejšim proizvodom vseh narodov, ljubljencu našemu Frančišku Prešérnu!

Razpravljati ni treba posebe, kaj je Prešéren nam, niti kaj bode zanamcem: ime Prešérnovo je z neizbrisnimi črkami zapisano v zlati knjigi pesniškega in obškulturnega razvoja našega!

Takemu veleumu veličasten spomenik! Za deset let hočemo slaviti stoletnico Prešérnovoga rojstva — postavimo mu tedaj vidno znamenje, katero še poznih let pričaj domačinu in tujcu o ljubeni in zahvalnosti naši!

Živo uverjen, da bode ta poziv odmeval v vseh sredi slovenskih, katerim je do národne časti, ukrenil je pomnoženi odbor „Pisateljskega podpornega društva“, da prične nabirati doneske za Prešérnov spomenik. S prijazno prošnjo se torej obrača do vseh slavnihih društev in zastopov, do slehernega rodoljuba po deželah slovenskih, iz kratka, do vsakogar, komur je drago ime Prešérnovo, naj nam z blagovoljnimi doneski pomaga uresničiti častno namero in takó zajedno vredno poravnati dolg slovenskega národa do najboljšega pesnika svojega! Zlasti upamo, da se bodo čitalnice slovenske na besedah in veselicah svojih često in drage volje spominjale spomenika Prešérnovoga!

Troški bi bili vsekakor znatni, vendar je podpisani odbor uverjen, da bode tolikokrat izpričana požrtvovalnost slovenska vzmogla potrebno vsoto in omogočila praznovati stoletnico Prešérnovo takó, kakor si je lepše ne moremo misliti!

Rojaki slovenski, na delo tedaj! Vsakdo skrbi po svojih močéh, da se o stoletnici Prešérnovi vzdigne spomenik, o katerem bomo rekli ponosno, da ga niso postavili posamičniki, nego vesoljni národ naš prvemu pesniku svojemu!

Doneski naj se blagoizvolijo pošiljati „Pisateljskemu podpornemu društvu v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 8. svečana 1891. l.

Dr. Jožef Vošnjak, predsednik.

Anton Funtek, Simon Rutar,
blagajnik. tajnik.

(Dr. Franc vitez Miklosich †) Svetoslavni rojak naš, dvorni svetovalec dr. Franc vitez Miklosich, umirovljeni profesor slovanskih jezikov, član gospodske zbornice in izredno mnogih učenih društev, odlikovan z raznimi redi, je v soboto 7. t. m. zjutraj v 78. l. svoje dobe na Dunaji naglo umrl. Njegova smrt bode po vseh slovenskih in slovanskih pokrajinah vzbudila globoko žalost in tudi po pravici, kajti Miklosich je bil orjak učenosti, ki je z vsestransko, fenomenalno učenostjo združeval uprav jednokleno delavnost in spisal toliko učenih del in razprav, da se bode ime njegovo vedno svetilo med učenim svetom. Slava večnemu njegovemu spominu!

(Najvišje odlikovanje.) Presvitli cesar je podelil sekcijškemu načelniku v naučnem ministerstvu, tajnemu svetovalcu dr. A. grofu Enzenbergu komanderni križ Leopoldovega reda.

(C. kr. deželni šolski svet štajerski) je izrekel predsedniku krajnega šolskega sveta v Breznem, g. Ignaciju Vrenčurju, priznanje za mnogoletno uspešno delovanje ter je privolil da se jednorazredna ljudska šola v Stranich razširi v dvorazrednico.

Premembe pri učiteljstvu. Gospod Ivan Krajnc imenovan je učiteljem na trirazredni ljudski šoli pri Sv. Janžu na dravskem polju; g. Vinco Stoklas, podučitelj v Stopericah dobil je učiteljsko službo pri Sv. Roku ob Sotli. Gospod Frančiška Potočnik, podučiteljica pri Sv. Juriji na Ščavnici pride na del. podučiteljsko mesto v Zavrče. — Gosp. Hugon Plhak, pom. učitelj v Zagorji ob Savi, nameščen je za podučitelja v Št. Lovrenci pod Prežinom.

Št. 126, II.

Razpis natečajev.

Na trirazredni v IV. plačilnem razredu stoječi ljudski šoli na Velki se popolni podučiteljsko mesto definitivno ali tudi provizorično.

Prosilci ali prosilke za to mesto, s katero je združeno prosto stanovanje (jedna soba), naj vložijo svoje opremljene prošnje do 30. dne marcija t. l. pri kraju šolsk. svetu na Velki (Wölling), p. Cmurek.

Zahteva se znanje slovenskega jezika. Pri pomanjkanji prošnjikov z učiteljsko sposobnostjo more provizorično nameščena učiteljska moč razun postavne plače dobiti še osobno doklado od 30 gld. na leto.

Okr. šol. svet v Cmureku, 28. febr. 1891.

Predsednik: Scherer s. r.

Harmonij na prodaj!

Podpisani naznajam p. n. tovarišem, da imam na prodaj lep harmonij, s krasnim milodonečim orgeljskim glasom. Harmonij ima 5 sprememb in je bil pred tremi leti (je tedaj še skoraj nov!) pri tvrdki „Erste Productiv-Genossenschaft der Harmoniummacher Wien's“ za 190 gld. kupljen, a sedaj pa stane samó 80 gld. Instrument se odda tudi proti plačevanju na obroke.

V Središču, dné 5. marcija 1891.

Anton Kosi,
učitelj.

Vsebina. I. Čitanka — središče šolskemu pouku. (E. B.) — II. Psihologično metodična utrditev učne slike „Iznajdba knjigotiskarstva“. (II.) (G. Majcen.) — III. Prirodopisni pouk v jednorazrednicah. (XVII.) (H. Schreiner in J. Koprivnik.) — IV. Razdelitev učiteljskih plač na Kranjskem. — V. Slovstvo. (Ocena. Novosti.) — VI. Društveni vestnik. — VII. Dopisi in druge vesti. — VIII. Natečaji.